

Kan de bijenteelt in Nederland professioneler worden?

Bespreking rapport professionele bijenteelt

Tekst Kees van Heemert, foto Abe Maaijen

Dat er in Nederland naast de ruim achtduizend hobbyimkers nog zo'n drieëntwintig professionele imkers zijn is niet zo bekend. Deze groep van imkers, verenigd in de Beroepsvereniging van Nederlandse Imkers (BVNI), bestaat uit imkers die bijenvolken beheren voor de bestuiving en/of voor de productie en handel van honing. De 'grotere' bestuivingsimkers zijn vaak in dienst van een zaadteelt- of veredelingsbedrijf.

Een groep van acht buitenlandse studenten verrichtte recentelijk in opdracht van de BVNI een analyse van de bijenteeltsector: 'Professionele bijenteelt in Nederland: sectoranalyse'. Dit onderzoek vond plaats in het kader van de masteropleiding bij de Wageningen University & Research, waarbij studenten een casus moesten uitwerken waarbij een bedrijf of organisatie betrokken is. Harmen Hendriksma van Bijen@wur was hierbij de projectbegeleider. In het rapport wordt verwezen naar een enquête over de bijenhouderij en bestuiving van 2009.

Doel onderzoek

Het doel van het onderzoek was vooral om na te gaan hoe op langere termijn de Nederlandse bijenteeltsector bevorderd kan worden en hoe de BVNI dit economisch en ecologisch kan ondersteunen. Overigens is dit ook een

doelstelling van de NBV, maar de mening van de NBV is niet terug te vinden in het rapport. Het rapport bericht vooral over de bijenteelt in het algemeen, maar je kunt je afvragen of het onderzoek niet meer op de beroepsimkerij gericht had moeten zijn. Immers, de BVNI wil dat de sector professioneler wordt. De BVNI is een kleine vereniging en bestaat uit drieëntwintig leden. Daarvan zijn er vier beroepsimker voor de bestuiving, vier doen er aan bestuiving en honingverkoop, elf doen er vooral aan honinghandel en er zijn vier adviseurs.

Onduidelijk is hoeveel beroepsimkers er momenteel zijn die geen lid zijn van de BVNI. Het zou interessant zijn om een beeld te krijgen van de enkele honderden semi-beroepsimkers die met meer dan vijftig volken bestuivingswerk doen en die door de BVNI

als concurrenten gezien worden. Daarover later meer. Door middel van literatuuronderzoek en interviews met professionele imkers, onderzoekers en adviseurs werd veel informatie verzameld. In het uitgebreide onderzoek passeren alle bekende thema's de revue die we ook in ons tijdschrift Bijenhouden tegenkomen: organisaties van bijenhouders, bijenonderzoek, bijenziekten, Aziatische hoornaar, bestrijdingsmiddelen, registratie bijenkasten, concurrentie wilde bijen en honingbijen, varroabestrijding, financiering door Nederland en de Europese Unie, honingmarkt, regelgeving en nog vele andere aspecten. Daarnaast maakten de studenten gebruik van kunstmatige intelligentie (AI, GPT-4) voor het herstructureren, herformuleren en vertalen van de inhoud. De correctheid van de inhoud werd gecheckt, maar in de via AI in het Nederlands vertaalde versie werd systematisch het woord bijenkorf gebruikt in plaats van bijenkast. En bijenkolonies in plaats van bijenvolken, allemaal termen die we in ons vakblad niet gebruiken. Terzijde misschien, maar bij het literatuuronderzoek werd weinig gebruik gemaakt van de publicaties in *Bijenhouden*, waarin relevante info gevonden had kunnen worden.

Analyse

Veel informatie In het rapport werd verkregen na verwerking van de antwoorden op vragenlijsten van drieënvijftig respondenten (van de honderd verstuurdde vragenlijsten), hoofdzakelijk hobbyimkers. Tien interviews met ervaren imkers leverden daarbij nog extra informatie op over hoe zij imkerden en hoe hun visie op de bijenhou-

Beroepsimkerij verschilt van land tot land. Deze foto is gemaakt in Brazilië. Foto Canva -Slatan

Anderhalf miljoen volken voor amandelteelt

derij was. Om alle gegevens van de vragenlijsten, interviews en literatuur goed te kunnen evalueren maakten de studenten gebruik van statistische analysemethoden, zoals een sterkte-zwakteanalyse waarbij de verkregen gegevens in vier klassen ingedeeld worden te weten: sterktes, zwakten, kansen en bedreigingen. Uit de analyse komt verder naar voren dat de bestuivingsdiensten en de honingproductie en -handel in de Nederlandse bijenhoudery economisch de meest belangrijke aspecten zijn. In de aanbevelingen wordt hier nader op ingegaan. Hierbij moeten we ons realiseren dat de beroepsimkerij in Nederland iets geheel anders is dan in bijvoorbeeld in de VS, waar vooral de inzet van anderhalf miljoen bijenvolken voor de amandelteelt economisch een grote

factor is, groter nog dan de productie en handel van honing.

Aanbevelingen

Aan het eind van het rapport is er een lange lijst van aanbevelingen toegevoegd. Veel is al bekend bij imkers of beperkt relevant. Een aantal bespreek ik hieronder.

- Gesteld wordt dat de vergrijzing toeneemt
Ik vraag me zeer af of dat zo is. Elk jaar komen er zo'n vijfhonderd nieuwe imkers bij de NBV bij (duizend basiscursisten waarvan vijfhonderd lid blijven). Zie hiervoor het februari-nummer van Bijenhouden waar de vele foto's van geslaagden van de Basiscursus Imkeren laten zien dat de populatie nieuwe imkers heel divers is.

- Wens om meer financiering te krijgen van de overheid en de EU

Oud idee. In de afgelopen veertig jaar dat ik in de bijenhoudery rondloop is dit een terugkerend onderwerp, want de bijenhoudery is een kleine sector. De economische waarde van alle gewassen die bestuiving behoeven mag dan wel miljarden euro's zijn, de opbrengstverhoging voor die gewassen is, ook in Nederland, een beperkt deel van de oogstopbrengst!

- Bufferzones voor wilde bijen.
Goede zaak om hier meer aandacht aan te geven. Ook is het belangrijk is om gebieden met dracht aan te wijzen waar bestuivingsvolken, na enkele weken in een kas, op verhaal kunnen komen.

- Verantwoord gebruik van acariciden (pesticiden om mijten te bestrijden).
Zie het driegangenmenu van Bijen@wur. Waarom de toegelaten thymol-preparaten zoals Thymovar niet genoemd? En inderdaad geen Amitraz gebruiken.

- Aziatisch hoornaars monitoren is belangrijk

Harmen Hendriksma (rechts achteraan) begeleidde acht buitenlandse studenten bij hun onderzoek

Maar wel kritisch blijven of we als imkers niet teveel energie hierin steken ten koste van o.a. varroabestrijding.

- Blijvende alertheid voor exoten zoals de kleine bijenkastkever en Tropilaelaps

Belangrijke taak voor imkers en de NVWA om daar alert op te zijn.

Controverse professionele en semiprofessionele bestuivingsimkers

Tot slot de controverse zoals beschreven in het rapport tussen de professionele bestuivingsimkers met duizend of meer volken en semiprofessionele bestuivingsimkers met vijftig of meer volken. Deze laatste groep is niet geregistreerd als zodanig, maar voorziet de Nederlandse tuinbouw en fruitteelt jaarlijks van wel twintig- tot dertigduizend volken. Deze groep kan misschien uit honderd tot tweehonderd imkers bestaan die met het bestuivingsgeld een klein inkomen hebben en daarbij ook inkomsten van honing hebben. Overigens is van de groep van beroepsimkers, die duizend of meer volken hebben, ook niet bekend

hoeveel dat er zijn. Behalve dan natuurlijk de bedrijfsimkers van zaadteeltbedrijven. Uit de interviews komt duidelijk naar voren dat de NBVI problemen heeft met de markt van 'vrije' bestuivingsimkers die lagere vergoedingen vragen voor hun bestuivingsdiensten. Maar de bijenhoudersverenigingen stellen jaarlijks een bestuivingsvergoeding vast. Hiervan is overigens bekend dat die niet altijd volledig geclaimd of ontvangen wordt. En daarbij meent de NBVI volgens het rapport dat de kwaliteit van de bestuivingsdiensten van 'hobbyisten', voorzichtig gezegd, niet altijd goed is. Het wordt nogal benadrukt in het rapport dat telers het verschil tussen de kwaliteit van de volken van de 'hobbyisten' en 'professionals' niet zien. Als dit laatste waar is dan is het de vraag of er nog groente- of fruittelers zijn die bestuiving als een bijzaak zien. De Nederlandse tuinbouw heeft anno 2024 toch wel het niveau om de waarde van goede bestuiving te kennen. En als ze een lagere prijs kunnen betalen voor goede volken van hobby-imkers dan moet de professio-

nele bestuivingsimker accepteren dat de markt zo in elkaar zit. In het rapport klinkt de wens van de NBVI om alle bestuivingsimkers allemaal binnen haar organisatie op te nemen, maar de komende periode zal de vrije markt nog wel even blijven. Historisch zijn er in het hele land allerlei kleinere imkerijen met vijftig tot honderd volken die soms redelijke inkomsten hebben van de bestuiving en de honingproductie. Wat de honingproductie betreft weten we dat er veel te doen is over sjoemelhoning uit het buitenland. Deze wordt voor spotprijzen in de supermarkten verkocht. De NBVI zou de rol kunnen oppakken om een meer invloed op de kwaliteit van goedgekeurde honing met EU keurmerk, dat er aan komt, te krijgen.

Bron

Professionele bijenteelt in Nederland: sectoranalyse. Wageningen, Nederland 28-06-2024